

Minder gezond in de stad

Inwoners van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht hebben een minder goede gezondheid dan andere Nederlanders. Dat hangt waarschijnlijk samen met de sociaal-economische status. Maar ook verschillen in leefstijl spelen een rol.

In Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht wonen naar verhouding meer mensen met een slechtere gezondheid dan in de rest van het land. Maar de inwoners van de vier grote steden voelen zich niet alleen minder gezond dan de gemiddelde Nederlander, ze hebben ook meer klachten over hun gezondheid, meer langdurige aandoeningen en meer functiebeperkingen op het gebied van lopen, horen en zien. Ook het percentage mensen dat het door ziekte of verwonding rustiger aan moet doen of activiteiten achterwege moet laten is in de grote steden hoger dan elders.

In iedere stad wijken minstens drie van deze vijf indicatoren significant af van het landelijke gemiddelde. In overeenstemming met dit beeld zijn ook de gegevens over het ziekteverzuim van werknemers. In de grote steden ligt dat in 1998 ruim tien procent boven het landelijke gemiddelde.

Minder gezond

Allochtonen voelen zich in het algemeen minder gezond dan autochtone Nederlanders. Gezien de concentratie van allochtonen in de grote steden is dat een van de verklaringen voor de minder goede gezondheid van de bevolking in de grote steden.

Toch blijkt dat ook de personen van Nederlandse afkomst in de grote steden zich minder gezond voelen dan in de rest van het land. Diverse aspecten van gezondheid hangen samen met de sociaal-economische status. Huishoudens met een langdurig laag inkomen komen relatief vaak voor in de grootste steden,

Rotterdam voorop. Veel gebieden met een concentratie langdurig armen worden aangetroffen in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Het gaat om gebieden met veel werklozen, veel bijstandsontvangers, veel eenoudergezinnen en veel laagopgeleiden en zelfstandigen. Dit zijn allemaal factoren die samenhangen met de sociaal-economische status.

Roken en drinken

Versillen in leefstijl zijn een andere mogelijke verklaring voor de gevonden verschillen in gezondheid. Van roken is algemeen bekend dat het de gezondheid negatief beïnvloedt. Bij rookgedrag geldt bovendien dat dit, door passief roken, schadelijk is voor mensen in de directe omgeving. Voor het gebruik van alcoholhoudende drank geldt niet zonder meer dat dit de gezondheid negatief beïnvloedt. In het algemeen wordt matig alcoholgebruik niet gezien als een ongezond gedragskenmerk. Pas bij meer dan matig gebruik wordt alcohol als een ongezonde leefgewoonte gezien.

De rook- en drinkgewoonten van inwoners van de vier grote steden wijken niet op alle fronten significant af van het rook- en drinkgedrag van de Nederlander in het algemeen. Er worden soms aanzienlijke verschillen gevonden. Zo telt Utrecht relatief meer alcoholgebruikers en meer zware drinkers, dat zijn personen die minstens één keer per week zes of meer glazen alcohol op één dag drinken. Ongeveer een op de zeven Utrechtenaren boven de zestien jaar is een zware drinker, tegen een op de acht Nederlanders.

In Amsterdam en Rotterdam is het percentage rokers significant hoger dan in de rest van het land. Zware rokers roken twintig sigaretten of meer per dag. In drie van de vier grote steden ligt zowel het percentage rokers als zware rokers meer dan tien procent boven het Nederlandse gemiddelde.

Den Haag is een relatief matige stad. Het percentage zware drinkers ligt in de Hofstad zelfs lager dan het Nederlandse gemiddelde.

Meer contacten

Mensen met een minder goede gezondheid zullen meer gebruik maken van de medische voorzieningen en meer medicijnen gebruiken. De slechtere gezondheid in de grote steden zien we dan ook weerspiegeld in meer contacten met de medische wereld dan in de rest van Nederland. Utrecht spant de kroon met een opvallend hoog medicijngebruik en een hoog aandeel personen dat contact heeft met de specialist en de fysiotherapeut. Ook in de andere grote steden zien we dergelijke afwijkingen van het Nederlandse gemiddelde.

Opvallend is dat in drie van de vier grote steden het percentage personen dat de tandarts bezoekt lager is dan in de rest van Nederland. Ook het aantal keren per jaar dat een persoon naar de tandarts gaat, ligt in Amsterdam, Rotterdam en Utrecht onder het Nederlandse gemiddelde. Een verklaring hiervoor is dat tandartsbezoek niet alleen plaatsvindt als er klachten zijn, maar in veel gevallen ook als periodieke controle. Waarschijnlijk is het nu juist die halfjaarlijkse controle die in de grote steden wat achterblijft.

Medische consumptie

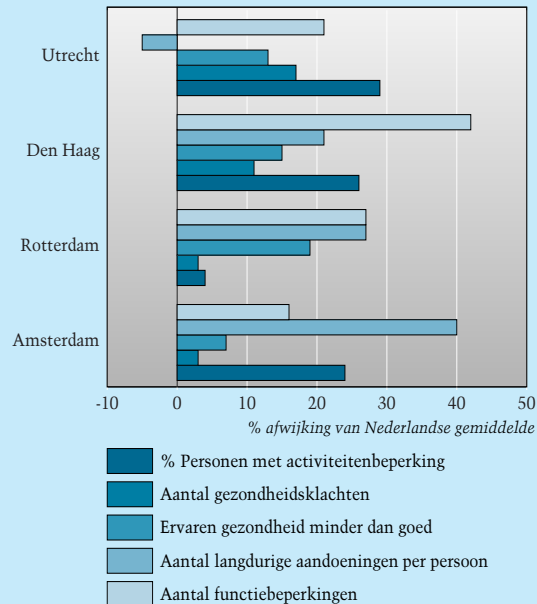
Dat een slechtere gezondheid samenhangt met een hogere medische consumptie ligt voor de hand. Is het nu zo dat de bevolking in de grote steden naar verhouding meer of minder gebruik maakt van de medische voorzieningen? Rekening houdend met de leeftijd en het geslacht en met de minder goede gezondheid van de bevolking in de grote steden blijkt dat in Rotterdam de mensen eerder minder dan meer gebruik maken van de medische diensten. In Amsterdam blijkt echter dat door relatief veel personen een bezoek wordt gebracht aan de huisarts en de specialist. In Den Haag treffen we geen significante verschillen meer aan met het Nederlandse gemiddelde. In Utrecht blijft het gebruik van medicijnen zonder recept en het percentage personen dat de fysiotherapeut en de specialist bezoekt erg hoog.

Gusta van Gessel-Dabekaussen

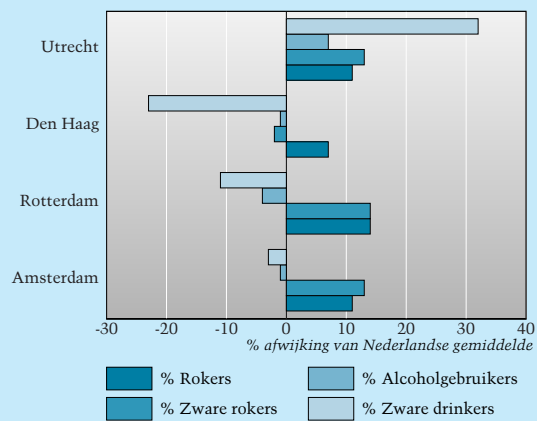
Gezondheidsenquête, 1995-1998. Vanaf 1997 maakt de Gezondheidsenquête deel uit van het Permanent Leefsituatieonderzoek.

Gezondheid en medische consumptie in de vier grote steden, 1995/1998

gezondheid

roken en drinken

medische consumptie

